

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	9
----------------	---

ΜΕΡΟΣ Α ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΑΝΙΧΝΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ	15
--	----

ΜΕΡΟΣ Β ΒΙΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΠΟ ΤΑ ΓΟΝΙΔΙΑ ΣΤΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ.....	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΓΚΕΦΑΛΟ ΣΤΗ ΜΑΘΗΣΗ	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Ο ΒΙΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΣΜΟΣ – ΜΙΑ ΝΕΑ ΘΕΩΡΙΑ ΜΑΘΗΣΗΣ ...	105

ΜΕΡΟΣ Γ Η ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ – ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	147
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	173

ΜΕΡΟΣ Δ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ – ΤΑΣΕΙΣ, ΜΟΝΤΕΛΑ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	213
---	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	253
--	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: ΤΟ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	293
---	-----

ΜΕΡΟΣ Ε

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	317
---	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ.....	359
---	-----

ΜΕΡΟΣ ΣΤ

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ-ΒΙΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12: ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ-ΒΙΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	387
--	-----

ΜΕΡΟΣ Ζ

ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΜΑΘΗΣΗΣ, ΤΟΥ «ΒΙΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΣΜΟΥ»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ – ΕΥΡΗΜΑΤΑ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ	435
--	-----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	459
---------------------------	-----

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	485
------------------------	-----

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ομορφιά της παιδείας είναι αναμφίβολα η μόνη που μπορεί να σώσει τον συγκεχυμένο κόσμο μας. Γι' αυτό η παιδεία και το σημαντικό συστατικό της, η εκπαίδευση, απασχολούν τον άνθρωπο διαχρονικά, από τον Πλούταρχο, ο οποίος σωστά υποστήριζε από τα αρχαία χρόνια ότι το «παιδί είναι σπίρτο να το ανάψεις», έως τις μέρες μας, που κατανοούμε πώς «ανάβει» η σκέψη του παιδιού διά της μάθησης, μέσω του σχηματισμού των νευρωνικών συνάψεων του εγκεφάλου του από τα παιδαγωγικά, τα περιβαλλοντικά ερεθίσματα, στον κατάλληλο χρόνο και με το κατάλληλο παιδαγωγικο-εκπαιδευτικό σύστημα.

Υπό το πρίσμα αυτό, είναι ιδιαίτερης σημασίας η ζεύξη της ολιστικής εγκεφαλικής διεργασίας της μάθησης και του παιδαγωγικο-εκπαιδευτικού εκείνου συστήματος που θα συνάδει με την ολιστική λειτουργία του εγκεφάλου. Μια τέτοια αρμονική σύζευξη αναμένεται να πολλαπλασιάζει το όφελος των μαθητών* μέσω της καλλιέργειας της κριτικής και δημιουργικής τους σκέψης, της πρωτοβουλιακής και βιωματικής τους δράσης, πάντα με παρονομαστή την ανάπτυξη των χαρακτηριστικών του δημοκρατικού, ενεργού, υπεύθυνου και κριτικού αουριανού πολίτη, και πάντα στο πλαίσιο της ολιστικής προσφοράς και κατάκτησης της γνώσης, της αποτελεσματικότερης σφαιρικής προσέγγισης της μάθησης, που συμβάλλει επιτυχέστερα στην αντιμετώπιση των σύνθετων προβλημάτων της καθημερινής ζωής.

Στο πλαίσιο αυτό αναλύεται και διερευνάται η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης ως η καταλληλότερη για την εκπαίδευση και την παιδεία των μαθητών ως ατόμων και ως μελών της κοινωνίας. Η διαθεματικότητα ως τρόπος σκέψης, ως μεθοδολογία και ως άξονας οργάνωσης της σχολικής γνώσης είναι μια πρόκληση για την αντιμετώπιση της σύγχρονης πολύπλοκης εποχής μας. Είναι ένα σημαντικό εργαλείο για τον εκπαιδευτικό, το οποίο τον βοηθά να ξεδιπλώσει την πρωτοβουλιακή του δράση πάνω από τις γραμμές των ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ-Νέο Εκπαιδευτικό Υλικό και να γίνει αποτελεσματικότερος στο πεδίο της εκπαίδευ-

* Σε όλο το βιβλίο οι όροι «ο μαθητής», «ο εκπαιδευτικός» κ.λπ. αναφέρονται και στα δύο φύλα. (Σ.τ.Δ.)

σης και της παιδείας, που είναι –ή πρέπει να είναι– η σοβαρότερη επένδυση κάθε χώρας.

Υπό το πρίσμα αυτό έχει γραφτεί το ανά χείρας βιβλίο, στα κεφάλαια του οποίου εκτυλίσσονται θέματα που εκτείνονται από την ιστορική διάσταση των ΑΠΣ (Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών) και της διαθεματικότητας έως τον σύγχρονο σχολιασμό μιας νέας θεωρίας μάθησης που αναπτύξαμε πρόσφατα, τον βιοπαιδαγωγισμό, ο οποίος ενισχύει σε βασικό επιστημονικό επίπεδο τη διαθεματικότητα και εκτείνει τον παιδαγωγικό εμπειρισμό προς τον παιδαγωγικό επιστημονισμό, λειτουργώντας ως συνεκτικό δίκτυο που συγκρατεί και ενώνει κλασικά στοιχεία της αποτελεσματικής μάθησης με σύγχρονες παιδαγωγικές-εκπαιδευτικές γνώσεις, προερχόμενες από τη Βιολογία της μάθησης, τη Νευρογενετική και τις Νευροεπιστήμες. Μια θεώρηση που συμβάλλει στη διαμόρφωση του πεδίου της Βιοπαιδαγωγικής. Η βιοπαιδαγωγική και διαθεματική προσέγγιση της γνώσης, καθώς και η αντίστοιχη αξιολογική διεργασία για την πρόοδο του μαθητή διατρέχουν όλο το βιβλίο· με πολυπρισματικές συνεκτικές αναφορές σε ποικίλα σχετικά θέματα, ακόμα και σε παραδειγματικές εφαρμογές, καθιστώντας το βιβλίο αυτό καθαυτό διαθεματικό. Ένα βιβλίο που πιστεύουμε ότι είναι χρήσιμο για τον εκπαιδευτικό κάθε βαθμίδας, σχολικής και πανεπιστημιακής. Και τούτο διότι η μάθηση προσεγγίζεται στα πιο βασικά επίπεδα, σε επιστημονικά πλαίσια που υποφέρουν πολύ λιγότερο από τις συνήθεις εμπειρικές αποτιμήσεις και προεκτάσεις.

Το βιβλίο είναι επίσης χρήσιμο και για τον γονιό που θέλει να γνωρίζει πώς αναπτύσσεται, πώς μαθαίνει και πώς εκπαιδεύεται ο εγκέφαλος των παιδιών του· πώς και γιατί, λόγου χάριν, είναι κρίσιμα τα πρώτα πέντε χρόνια της ζωής τους για τη διαμόρφωση της προσωπικότητας και του ψυχισμού τους, για την επιτυχή εισαγωγή τους στο Δημοτικό σχολείο και την αποτελεσματική μαθησιακή πορεία τους· για την αρμονική, εντέλει, ένταξη των παιδιών στην κοινωνία ως αυριανών ενεργών πολιτών, με ελεύθερα διαμορφωμένο το προσωπικό τους κοσμοείδωλο.

Η πολύχρονη συνεργασία μας, σε διεπιστημονικό τόνο, οδήγησε και στη συγγραφή αυτού του βιβλίου, για το οποίο τρέφουμε την ελπίδα ότι, συμπληρωματικά με άλλα αξιόλογα συγγράμματα κλασικής προσέγγισης της μάθησης, θα συμβάλει στον εμπλουτισμό της παιδαγωγικο-εκπαιδευτικής σκέψης κάθε ενδιαφερόμενου αναγνώστη και συνακόλουθα σε μια σύγχρονη θέαση των εκπαιδευτικών πραγμάτων της χώρας μας, για να παρωθηθεί ο κάθε εκπαιδευτικός να κάνει ένα βήμα μπροστά, αλλά και για να θέσει η Πολιτεία το θέμα της παιδείας και της εκπαίδευσης των ελληνόπουλων στις διαστάσεις που του αρμόζει, αν θέλουμε η χώρα μας να πρωταγωνιστήσει κάποτε και κάπου και όχι να «ουραγεί», να είναι ουραγός.

Τέλος, είναι χαρά μας να ευχαριστήσουμε και από αυτή τη θέση τις κυρίες

Βενετία Νικήτα και Παναγιώτα Βάθη-Σαράβα, Διδάκτορας βιολόγος εκπαιδευτικός η πρώτη, επίκουρη καθηγήτρια στο Τμήμα Διοίκησης και Τουρισμού του Πανεπιστημίου Πατρών η δεύτερη, για την προσπάθειά τους να ασχοληθούν, στο πλαίσιο της διδακτορικής τους διατριβής, με την εμπειρική κατάδειξη της ισχύος της νέας μας θεωρίας, του βιοπαιδαγωγισμού, στο επίπεδο της Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, αντίστοιχα, παραχωρώντας μας απλόχερα τα αποτελέσματα της έρευνάς τους, που συνάδουν με τα πρότερα δικά μας στο Νηπιαγωγείο και στο Δημοτικό, ως προς την ισχύ του βιοπαιδαγωγισμού στην πράξη, ενισχύοντας έτι περαιτέρω την ισχύ αλλά και τη σημασία αυτής της νέας μαθησιακής θεωρίας μας, η οποία, σε συνδυασμό με τη διαθεματική προσέγγιση και τη σχετική αξιολογική εφαρμογή, ως την πλέον ενδεδειγμένη και αποτελεσματική εκπαιδευτική παρακτική, διαχέεται με πρωτοποριακό τρόπο στο ανά χείρας βιβλίο, κύριοι κριτές του οποίου είναι οι αναγνώστες του.

Πάτρα, 2021

Αλαχιώτης Ν. Σ. και Καρατζιά-Σταυλιώτη Ε.